

Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi

The Importance of National History Education on the Development of Identity

Hale Şıvgın*

Özet

Ulus-devletlerin inşası sürecinde tüm dünyada tarih eğitiminden geniş ölçüde yararlanılmıştır. Politikacı ve devlet adamları eylemlerine meşruiyet kazandırmak için geçmişe dayanarak sü-rekliliklerini vurgulamaya özen göstermişlerdir. Küreselcilik akımının başlamasıyla birlikte ulusalci tarih eğitiminin sorgulanması, değiştirilmesi ve tarih eğitiminin yeniden kurgulanması tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmalar çerçevesinde klasik tarih eğitiminin en önde gelen amaçlarından birisi olan ulusal kimlik oluşturulmasının yerine küreselci yaklaşıma uygun olarak Avrupa Kimliği, Yerel Kimlik, Universal Kimlik oluşturuşu bir eğitim öngörülmektedir. Bu öngörünün Türkiye bazında diğer devletler ile karşılaştırmalı biçimde ele alındığında birçok problemi beraberinde getirdiği ve farklı amaçlar taşıdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ulus-Devlet, Tarih Eğitimi, Ulusal Tarih Eğitimi, Küreselci Tarihçilik, Kimlik

Abstract

In the process of construction of nation-state form, history education is used widely in the world. To legitimize all actions, politicians and statesmen emphasized on continuity in the past. Globalization movement brings into question history education. Under the arguments it is proposed an education creates European identity, local identity, universal identity instead of national identity which is one of the most important aims of classical history education. This suggest causes a lot of problem in Turkey comparing with other countries. It is clear that this practice intends different aims.

Key Words: Nation-state, History Education, National History Education, Global History, Identity

Tarih nedir? Tarihin sözlük anlamı "Bir nesnenin zamanını belirlemek" demektir. Batıda kullanılan Latince kökenli "historia" ise hatırlanmaya değer olayların hikayesi anlamına gelmektedir.

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
** Bu makale 30-31 Mayıs 2009 tarihinde Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde düzenlenen "Kimlik, Küreselleşme ve Terör" sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

Gazi

Akademik Bakış

35

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

Sosyal bilimlerde kullanılan bir deyim olarak ele alındığı zaman tarih kavramı bugün iki olguyu ifade etmektedir.

1. Bir toplumun, bir sosyal grubun bir milletin veya bütün insanlığın zaman içinde yaşadığı gerçeklik,

2. Bir toplum veya bütün insanlık tarafından yaşanan bu gerçeklik üzerine yapılan ilmi araştırma ve bu araştırmalar sonucunda ortaya konulan bilgiler bütünlüğü¹.

Tarihin ne olduğunu biraz daha açabiliriz

İnsanın sosyal tecrübesinin tümü, yaşanmış, yaşanılan ve yaşanılacak olanların toplamı; geçmiş şimdi ve geleceğin bütününe tarih diyoruz. Zaman ve mekanla kayıtlı olan insan hayatının tümü tarihtir. Bu tarihin geniş anlamıdır. Tarih sosyal bir realitedir. Çünkü zaten insanın kendisi sosyal bir varlıktır. Ancak Aristo'nun söylediği gibi insan kendi kendine yeten bir varlık değildir. Bebeklikten itibaren bir sosyalleşme sürecine tabi olması gerekmektedir. Bir bebeği tek başına bırakırsanız yaşama şansı sıfırdır. İnsan sosyal bir varlıktır derken şüphesiz yetişkin insan bireylerinin tek başına oldukları yaşam alanları da vardır. Bunlar da zaman ve mekan sürecinin dahilinde olsalar da biz tarihsel vakalardan bahsederken insanın sosyal eylemlerinden söz ederiz. İs-sız bir adada tek başına yaşayan bir adamın tarihinden söz edilmez. Tarih insanlar arası ilişkilerden toplumsal süreçlerden ortaya çıkar. Ontolojik (varlık bilimi) olarak tarih beşeri ve sosyal vakaların toplamıdır².

Dar anlamıyla tarih geçmişte olmuş bitmiş vakalara hasredilir. Geniş anlamıyla tarihi realite hem maziyi hem hali hem de istikbali (atıyı, geleceği) kapsar.

Tarihi realite bir takım sınırlılıkları olan bir realitedir. Mazide olup bitenlerin tamamının kaydı olmayabilir. Ya da bize ulaşmayabilir. Dolayısı ile tarihi realite zaman ve mekanla olduğu kadar insanın sosyalliği tecrübesi ve bilgisi ile de sınırlıdır. Örneğin 8. yüzyılda yaşayan insanlar Meksika'daki Aztek medeniyetini bilmiyorlardı. Tarihi realitelerinde böyle bir olgu yoktu. Tarih sadece yaşanılanların toplamı değil yaşanılanların incelenmesidir.

Tarihi dar anlamıyla ele alan görüş Avrupa'da tarih yazımının yeniden yapılandırılmasındaki öncü ismi Ranke'nin görüşüdür³. Ranke'ye göre "Tarihin yegane gayesi hakikatte mazide ne olduysa onu nakletmektir" Bu olayların nasıl niçin olduğunu söylemek değildir diyor. Tarihi geniş anlamıyla ele

1 Yaşar Yücel, Bahaeddin Yedişildiz, "Tarih ve Kültür" *Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler*, Ankara, 1990, s.57.

2 A. Nuri Yurdusev, "Siyasi Tarih ve İdeolojisi" Prof. Dr. Oral Sander Anısına, *Türkiye'de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu*, Ankara, 2006, s.85-101.

3 Mustafa Safran, Dursun Dilek, "Türkiye'de Tarih Eğitimi ve Öğretimi", *21. yüzyılda Kimlik Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*, İstanbul, 2008, s.15.

alan görüş ise İbn-i Haldun'un görüşüyle özetlenebilir. İbn-i Haldun "Tarih insanın sosyal yaşamının incelenmesi, sosyal yaşamının zaman ve mekansal sınırları içerisinde anlaşılmasıdır." diyor. Bu şekliyle bakıldığı zaman siyaset bilimi, uluslar arası ilişkiler, sosyoloji, psikoloji her şey tarihtir. Bütün sosyal disiplinlerin temelinde tarih vardır. Tarih hepsini kapsar. Fiziki bilimlerin temeli matematik, felsefi çalışmaların temeli mantık, beşeri disiplinlerin temeli tarihtir.

Tarih bir vaka olarak zaman ve mekan içindeki insanın sosyal yaşamı çalışma alanı olarak insanın sosyal hayatının incelenmesi yöntem olarak olayları zaman ve mekan içinde algılamak ve analiz etmek ise; tarihçi olmak da insan yaşamının ve toplumun zaman ve mekan içinde sınırlılığını ve sürekliliğini fark etmek ve bunun farkında olmak demektir. Tarih sadece malzeme sağlamaz bir çerçeve bir algılama alanı bir perspektif sunar. Bir vakalar deposu bir örnekleme alanı olmanın ötesine geçer⁴.

Tarih sadece geçmişle değil bugün ve gelecekle ilgili bir disiplin olduğunu da bilmemiz gerekir.

Farkında olalım ya da olmayalım tüm duygu düşünce ve davranışlarımız geçmiş deneyimlerimiz ışığında doğar gelişir ve biçimlenir. Bu yönümüzü oluşturan her şey geçmişimizden günümüze taşıdığımız birikim ve deneyimlerimizin bir ürünüdür. Gündelik yaşamımızdaki tüm duygu ve düşüncelerimiz geleceğe yönelik hedef ve beklentilerimiz kendisinden kaçamadığımız kaçamayacağımız bir geçmiş atmosferinin yarattığı iklim koşulları altında biçimlenir. Bugünde yaşayıp geleceğimizi oluştururken aslında çıkış noktamız ve rehberimiz tarihtir.

Geçmiş duygusu bizi öylesine çevrelemiştir ki sanattan edebiyata, dilden düşünceye, politikadan ekonomiye, sağlıktan spora, meteorolojiden jeolojiye, reklamcılıktan gıda sektörüne kadar insana doğaya ve evrene ilişkin her şeyi ancak geçmiş bağlamında ele aldığımızda kavrayabilir ve anlamlandırabiliriz.

Tarihi umursamadığını iddia eden insanlar bile attıkları her adımda tarihe dayalı varsayımlar geliştirmek zorunda kalırlar.

Bir doktor hastasına teşhis koyabilmek için önce kendisinin ve ailesinin daha önce geçirmiş oldukları hastalıkları araştırarak işe başlar. Genetik bilimin gelişmesiyle geçmiş daha da önem kazanmaktadır.

Bir avukat ya da hakim önüne gelen dosyayı sonuçlandırmak bir hüküm verebilmek için davaya konu olan olay olgu veya kişilerin geçmişine yönelik kapsamlı bir araştırmaya girişir. Bir yandan da geçmişte buna benzer olayların nasıl karara bağlandığını inceleyerek emsal teşkil etmeye çalışır.

4 Nuri Yurdusev, *a.g.m.*, s. 85-101.

Bütün yatırımcılar işadamları ellerindeki birikimleri değerlendirirken yatırım araçlarının geçmiş dönemlerdeki performanslarının ve getirilerinin analizinden sonra karar verirler.

Politikada rakip partiler birbirlerinin izlediği politikaları değerlendirirken seçmenler seçim tercihlerini belirlerken hep geçmiş söylem ve uygulamaları ve sonuçlarını dikkate alırlar.

Eş ve iş seçimimizde gelecekle ilgili tüm planlamalarımıza yön verirken geçmiş bizim tavrımızı belirleyici bir rol oynar⁵.

Tarihin ne olduğu ve ne işe yaradığı hakkında bu şekilde genel bilgiye sahip olduktan sonra tarih eğitimi ve tarih eğitiminin önemine geçebiliriz.

Türkiye’de olduğu gibi tüm dünyada iktidarlar ve iktidar için uğraş verenler okullarda uygulanmakta olan tarih programlarını etkilemek ve yönlendirmek için yoğun bir mücadele ve gayret içinde olmuşlardır. En ilericisinden en muhafazakarına, sağcısından solcusuna, milliyetçisinden milliyetçilik karşıtına tüm siyasi partiler gruplar, cemaatler, dernekler kısacası farklı siyasi toplumsal kültürel ekonomik dinsel ve ideolojik gerekçelerle bir araya gelmiş olan tüm kişiler ve oluşumlar tarihe karşı yoğun bir ilgi göstermişlerdir. Kendi görüşlerinin savunulmasında meşruiyete büründürülmesinde tarihçilerin desteğine özel bir önem vermişlerdir. Tarihi kendi görüşlerinin desteklenmesi konusunda önemli bir cephanelik ve yanlış ya da karşıt ellere geçtiğinde öldürücü bir silaha dönüşen bir araç olarak görmüşlerdir.

20. yüzyıl boyunca Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, ABD başkanlarından Theodore Roosevelt, Eski Sovyetler Birliği’nin Kurucusu Lenin, İngiltere Başbakanı Winston Churchill, Hindistan’ın kurucusu Mahatma Gandhi gibi pek çok devlet adamının bağımsızlık savaşlarının en büyük rehberi ve güç kaynağı tarih olmuştur.

Diğer yandan Joseph Stalin, Adolf Hitler ve Francisco Franco gibi diktatörler de programlarının önemli bir parçasında tarihten yoğun olarak yararlanmışlardır. Tarihin yanlış ellerde yanlış biçimde kullanıldığında nelere yol açabileceğinin korkunç örneklerini vermişlerdir.

Yine yakın geçmişte 1980lerde ABD’de Ronald Reagan, İngiltere’de Margret Thatcher izledikleri politikalar doğrultusunda okulların tarih müfredatlarına müdahale girişiminde bulunurken 1996 yılında John Major ve Tony Blair yürüttükleri seçim kampanyalarında politik güvenilirliklerini kanıtlamak için tarihi kullanma yolunu benimsemişlerdir.

Politikacıların büyük bir ilgiyle bazen de korku ve kaygıyla ele aldıkları bir alan tarih neden bu derece cazip bir ilgi alanıdır? Bireyler ve toplumlar

5 Erdal Aslan, “Neden Tarih Öğretiyoruz”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006, s.163.

neden tarih öğrenmeye ya da kullanmaya karşı bu denli istekliler. Tüm dünyada yayınlar arasında tarihsel içerikli incelemeler romanlar ve filimler en çok satanlar listesinin başında yer alıyor. Tarihe yönelik bu ilginin altında yatan neden ya da nedenler neler? Ne için tarih öğreniyoruz ve öğretiyoruz? Burada tarih eğitiminin ve öğretiminin amaçları nelerdir sorusu önümüze geliyor⁶.

Tarih öğretiminin amaçlarını iki kategoride ele alabiliriz.

1. Tarihin disiplin içi amaçları, Akademik (tarihi tarih için öğretmek)
2. Tarihin eğitimsel amaçları, disiplin dışı amaçları (sosyal amaçları)⁷

Tarihin disiplin içi amaçları yani akademik yönü tarihi olguların gerçek biçimde ortaya konulmasına hizmet etmektir. Bu açıdan bakıldığında tarihin nesnel ve objektif olması beklenir. Tarihinin tarihin disiplin içi amaçlarına hizmet edebilmesi için bir araştırma yaparken olayın tüm taraflarına ait belge bilgi ve bulguları yansız bir biçimde incelemesi gerekir. Tarihinin olayı ya da olayları tek taraflı değil çoklu bir bakış açısıyla değerlendirmesi beklenir.

Tarihçi tarihin beklenen disiplin içi amaçlarına ulaşabilmek için gerektiğinde felsefe, sosyoloji, iktisat, antropoloji, arkeoloji, etnografi, etnoloji, sosyal antropoloji, filoloji, sanat tarihi, coğrafya, paleografya, diplomatik, epigrafi, nümizmatik, kronoloji gibi bilim dallarından yararlanmalıdır⁸.

Tarihin disiplin içi amaçlarından birisi de tarih incelemelerinin tüm toplumsal ve insani bilimlere temel oluşturmasıdır. Sonuç olarak tarihin disiplin içi amacı geçmişin keşfedilmesidir.

Bizim burada asıl üzerinde duracağımız konu tarihin eğitimsel amaçlarıdır (disiplin dışı).

Değişen bireysel ve toplumsal yaşam koşulları ve bunların üstesinden gelebilmeye yönelik arayışlar insanlığın ilgisini tarihe yönelttiği için ondan beklenen yarar ve işlev zaman içerisinde farklılıklar göstermiştir. Tarihe yönelik bu bakış aynı zamanda tarih öğretimine yüklenen amaçlar üzerinde de etkili olmuştur.

Tarih eğitimine pragmatik (faydacı) yaklaşım biçimi en fazla siyasilerde görülmektedir.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in "maalesef tarih okumuyoruz iyi bir Türk tarihi yazmalıyız ve iyi bir Türkiye tarihi yazmak şart" dediğini ve daha sonra iç geçirerek "ah bana üniversitede tarih kürsüsü verseler" dediği hatırlardadır.

Bir önceki Cumhurbaşkanı Turgut Özal Fransızca bir tarih kitabı yazmış ayrıca Osmanlı tarihinin yeni bir anlayışla yeniden yazılması gerektiğini söy-

6 Erdal Aslan, *a.g.e.*, s.162-163.

7 Dursun Dilek, "Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi" Ankara, 2001, s.29.

8 Mübahat Kütütoğlu, <http://www.tarihogretmeni.net/tarih/tarihvetarihbilimi.html>.

lemiştir. Tansu Çiller “Adriyatikten Çin Seddine” söylemini sık sık kullanmıştır ve tarihe atıfta bulunmuştur. Politikacıların tarihe müdahalesi ve tarihi kullanmaları sadece bizde değil tüm dünya için geçerlidir.

Tarih eğitimine yüklenen birçok amaç vardır. Bunlar:

Bugünün anlaşılması

İleriye bakış

Ulusal kimlik duygusu verilmesi

Hayal gücünün gelişmesi

Eleştirel düşüncenin gelişmesi

Ahlaki amaçlar

Objektif olabilme

Empati yapabilme

İyi vatandaş yetiştirme vs. bunlara daha birçokları eklenebilir⁹.

Tarihin Amaçlarından Birisi Ulusal Kimlik Duygusu Yaratmak İse Ulusal Tarih Nedir?

Tarihin disiplin dışı amaçlarından birisinin de ulusal kimlik oluşturmak olduğunu belirtmiştik. Ulusçu ideolojilerin kurulmasında tarihin bir araç olarak kullanılması ulusçu tarihçilik denilen bir kategorinin doğmasına neden olmuştur¹⁰.

Ulusal tarih öğretimi ne zaman başlamıştır, ne zaman böyle bir eğitime ihtiyaç duyulmuştur

Ulusal tarih yazımı ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla paralel bir seyir izlemiştir.

Ulus-devlet olgusu insanlığın gelişmesi sürecinde aydınlanma ile oluşan modernite projesi içinde ortaya çıkmış 18. yüzyıldan sonra kristalleşmiştir¹¹.

Felsefi gücünü 18. yüzyıl aydınlanma felsefesinden alan modernite akli ve insanı merkez olarak belirler. Toplumsal yaşamı rasyonalize eder. Dini toplumsal yaşamda arka plana iter ve laikliği ilke olarak benimser. Öznenin ve özgürlük fikrinin yaygınlaşp güçlenmesi ve bunların tüm siyasal ve felsefi düşüncenin merkezi durumuna gelmesi ile anlamını bulur. Ayrıca terimin gelişen anlamlarını 18. ve 19. yüzyılların keşifleri ve buluşlarıyla da ilişkili olarak boyut kazanmış olduğunu da belirtmek gerekir. Özet olarak modernite düşünsel olarak aydınlanma çağına politik olarak Fransız Devrimine ve ekonomik olarak da Sanayi Devrimine bağlıdır.

9 Erdal Aslan, *a.g.e.*, s.166.

10 İlhan Tekeli, “*Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek*”, Ankara, 1998, s.103.

11 İlhan Tekeli, *a.g.e.*, Ankara, 1998, s.105.

Modernite köklerini Batı Avrupa'dan alan ve Rönesansla ortaya çıkan bir vaka bize kendimizi geliştirme kendimizi ve dünyayı geliştirme olanakları vaat eden ama diğer yandan da sahip olduğumuz bildiğimiz her şeyi yok etmekle tehdit eden bir durumdur. İnsanın algılamadaki kırılma noktasıdır. Ulus devletler modernite projesi içinde ortaya çıkmışlardır.

Günümüzdeki ulus-devletler 200 yıla uzanan bir süre içinde oluşmuşlardır. Egemenliklerini farklı tarihsel süreçlerden geçerek sağlamışlardır.

1870'te sayıları 14 olan ulus-devletlerin sayısı günümüzde 200'ü aşmıştır. Bu devletlerin kuruluşunda çok farklı süreçler izlenmiştir. İzlenen süreçlerin farklılığı her bir ulusun tarihinin yazımındaki araçsal beklentileri farklılaştırmaktadır.

Ulus-devletlerin kurulma biçimini 5 farklı gruba ayırabiliriz.

1. Küçük yerel siyasal birimlerin birleşerek bir üst kimlik oluşturmak suretiyle bütünleşmeleri yoluyla ulus devletleri oluşturmasıdır. Almanya, İtalya birliklerinin sağlanması gibi

2. İkinci tür uluslaşma hanedan mülkü niteliğindeki büyük imparatorlukların parçalanması yoluyla ulus devletlerinin oluşmasıdır. Bu parçalanmada din ve dil farklılıkları araçsal roller oynamışlardır.

3. Sanayi devrimi sonrası uluslaşan ve sanayileşen ülkelerde yaşayanların kendi ülkelerinin dışına göç etmeleriyle ve gittikleri yerdeki yerli nüfusu ortadan kaldırarak ya da dışlayarak oluşturdukları uluslaşmalar ki buna ABD en iyi örnektir.

4. Sömürgelerde yaşayan insanların bağlı buldukları imparatorluklara karşı verdikleri ulusal bağımsızlık savaşı sonucunda kurulan ulus-devletler. Cezayir, Libya vs.

5. Grup: Tamamlanmamış uluslaşma süreçleridir. Bu gruptakiler küçük etnik gruplardır. Hayal edilen bir ulus ve bir ülke vardır ama gerçekleşmemiştir¹².

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu 2. grupta yani bir imparatorluğun parçalanması sonucunda ortaya çıkan bir ulus devlet grubunda değerlendiriyoruz.

Ulusal Tarih ve Ulusal Kimlik

Ulusun en çok kabul gören tanımlarından birisi Ernest Renan'ın tanımıdır. Renan ulusu ortak bir geçmişi olan birlikte yaşama arzusu gösteren topluluk olarak tanımlıyor.

Renan'ın tanımında ulusun en önemli ögesi ortak tarih olarak görülüyor. Uluslar geleceklerini ve yönlerini bu ortak tarih üzerinden tayin edecekler bu ortak tarih üzerinden belirleyeceklerdir.

12 İlhan Tekeli, *a.g.e.* s.116.

Bu bağlamda uluslaşma sürecinde ulusal tarih yazıcılığının çok önemli bir yeri vardır. Uluslar söylemlerinde tarihsel süreklilik geçmişten geleceğe uzanma iddiasını dile getirmektedirler.

Uluslar inşa edilirken elbette keyfi ya da rasgele bir tarih anlayışının benimsendiğini söyleyemeyiz. (zaten böyle bir tarih anlayışı da ulus inşasına hizmet edemez) Ancak ulus devletlerin kuruluşunda tarihçiler ulus devletin inşasını kolaylaştıracak ya da ulus devletlerin inşasına zemin hazırlayacak bazı bilimsel araştırmalar yapmaya bilimsel kanıtlar elde etmeye kanalize edilebilirler.

Ulusal toplumlarda bireylerin ulusal kimliği alt kimliklerin üzerine geçecektir. Bireyin alt kimliği akışkan ve geçici iken ulusal kimliği sürekli olacaktır. Böyle yeni bir topluluğun oluşması için öncelikle bazı bağlılıkların önemini kaybetmesi ulus bağlamında yeniden kurması gerekecektir¹³.

Toplumda böyle bir dayanışmanın doğabilmesi için biz bilincinin yaratılması gerekir. Ulus içi bağlılığı sağlayan ikinci mekanizma bize karşı bir öteki kavramının yaratılmasıdır. "Ulus" tanımı gereği tüm dünyayı kapsamayan sınırlı büyüklükte bir toplumdur. Dolayısı ile her ulusun dışında olanlar vardır. Biz ve Biz'in karşısında ötekinin yaratılması toplumsal bir süreçtir.

Ötekinin olmadığı bir toplumu düşünmek zordur. Ötekinin olmadığı bir toplumda kimlikten toplumsal gruplardan söz etmek imkansızdır. Öteki çatışmaya neden olduğu kadar yaratıcılığın mekanizmalarını oluşturan özenmeye, yarışmaya hatta olumlu işbirliğine de kaynaklık eder. Ötekinin olmadığı bir toplum arayışı anlamsızdır. Anlamı olan arayış, bir toplumda çatışma yaratmayan dışlayıcı olamayan öteki anlayışlarının nasıl kurulacağıdır¹⁴.

Ulus devletler üzerinde buldukları sınırları belli toraklara da bir kimlik vermek zorundadırlar. O toprakların vatan haline gelmesi kutsal bir kimlik verilmesi tarih kullanılarak yapılmaktadır. Toprak üzerinde yaşanan bir tarih varsa vatan olur. Gerek ulusal devlette yaşayan topluluğa gerekse üzerinde yaşanan toprağa kimlik verilmesi tarih sayesinde olmaktadır.

Türk Kimliğinin Oluşmasında Ulusal Tarihin Rolü

Bilindiği gibi ulusallık (nationalite) kavramı bir terim olarak ancak 1835'te Fransız Akademi Sözlüğüne girmişti. Fakat kısa sürede büyük bir gelişme göstererek bir uluslar topluluğu olan Osmanlı İmparatorluğunu da etkisi altına almıştı. İmparatorluk içindeki uluslar birer ulus devlet olarak ayılırken imparatorluğun kurucusu Türkler arasında zayıf da olsa bir ulusçuluk akımı baş göstermişti. Burada vurgulanması gereken nokta bu akımın önce dil ve tarih çalışmasıyla kendini hissettirmesi ve İslam öncesi Türk tarih araştırmalarıyla belirginleşmesidir. Ancak ulusçuluk akımının güçlenip toplumda yaygınlaş-

13 İlhan Tekeli, *a.g.e.*, s.110.

14 *a.g.e.*, s.111.

ması için Kurtuluş savaşı ile ulusal devletin kurulmasını beklemek gerekmiştir.

Bir kültür devrimine girilen cumhuriyet döneminde ulusal birlikteliği tarihsel bir tabana oturtmak uygarlıktan yoksun diye suçlanan Türk kimliğini ortaya çıkarmak ve yetişmekte olan kuşaklara özgüven aşılacak amacıyla o yıllarda hemen her ulus devletle yeğlenen bir "Ulusal Tarih" anlayışının ege-men olması kaçınılmazdı¹⁵.

Atatürk'e göre ulusu ulus yapan en önemli öğelerden biri tarih birliğidir. Bu nedenle Atatürk Osmanlı döneminde önemsenmeyen Türk tarihinin araştırılması ve öğretilmesini Türk ulus kimliğinin oluşması için olmaz bir şart olarak görmüştür.

Bilindiği gibi Osmanlı millet anlayışı ümmet esasına dayanıyordu. Bu anlayışa uygun olarak Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemine kadar yalnızca İslam tarihi, Tanzimat döneminden sonra da İslam tarihi ile birlikte Osmanlı tarihi kısmen de genel tarih okutulmuştur¹⁶.

Cumhuriyetin 10. yılında yayınlanan "10.yıl" kitabında "Osmanlı'nın Tarih Telakkisi" başlığı altında Osmanlı'nın tarih anlayışı eleştirilmiş bu tarihin ilmi olmadığı ve Türklükle de alakası olmadığı belirtilmiştir¹⁷.

Cumhuriyetle birlikte bu anlayış eleştirilmeye ve bilimsellik temeline dayalı devrimin ilkeleri ile de uyumlu ulusal bir tarih yazmanın yoları araştırılmaya tartışılmaya başlanmıştır. Atatürk'ün bu düşüncelerini hayata geçirmesi büyük ölçüde 1931'de Türk Tarihini Tetkik Cemiyetini kurması ile olmuştur.

Tarih birliğini ulus oluşumunda en önemli öğe olarak gören Atatürk Türk tarihinin araştırılmasına incelenmesine büyük önem vermiş kendisi de bizzat bazı çalışmalara katılmıştır. Türk tarihi ile ilgili çok önemli çalışmalar yaptırmıştır. Türk tarihinin Osmanlıdan önceki dönemlerini aydınlatmaya çalışmıştır. Kurum Atatürk'ün desteği ile liselerde okutulmak üzere 4 ciltlik bir tarih kitabı hazırlanmıştır.(1932)

Yeni tarih anlayışı "İnkılapçı Türk'ün Tarih Telakkisi" başlığı altında şöyle belirtiliyor: "İnkılap Türkiyesinin Tarih Telakkisi hareket noktası olarak Türk milletinin tarih sahnesine çıkışını, mihver ve varış noktası olarak da büyük milletin insanlık tarihinde oynadığı ve oynamakta olduğu medeniyet rolünü almıştır.

Yeni tarih telakkimiz bizi milletimizin öz kaynaklarına götüren ve onun cihan içindeki seyirini anlatan ışıklı bir kavrayıştır. Bize Türk tarihi ile insanlık

15 Şerafettin Turan, "Milliyetçilik Anlayışında Tarih Yazıcılığının Önemi", *Tarih ve Milliyetçilik 1. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler*, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 1997, s.143.

16 Kadir Paksoy, *Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi*, Ankara 2008, s. 41.

17 a.g.e., s.43.

Gazi

Akademik
Bakış

43

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

tarihinin birbirleriyle olan karşılıklı ve içli dışlı münasebetlerini bir bütünlük halinde verir. Osmanlı tarihi, İslam tarihi, Araplık tarihi vs. Türk tarihinin içine ancak dolayısıyla alınmış fasıllardır. Yeni Türk tarihi bize Avrupalıların istedikleri ve işlerine geldiği gibi değil tarihi hakikatin gösterdiği gibi anlatılmaktadır. Yeni Türk tarihinin en büyük vasfı her şeyden önce ilmi oluşudur. Bu yeni Telakki Türk milletinin başta gelen mevkisini geriye doğru olduğu gibi ileriye doğru da gösteren bir esastır. Yeni telakkiye göre Türk Milleti on binlerce senelik bir medeniyet ve tarih devresinin mirasçısı oluyor.

Büyük Gazi'nin eseri olan yeni tarih telakkisi tıpkı dil davası gibi manen ve maddeten milletçe bir seferberliğin manzarasını almış...¹⁸ diye devam etmektedir.

Bu yeni tarih anlayışının Türkçülük dozu biraz fazla olsa da ırkçı değildir.

Eski tarih kitaplarının en çok eleştirilen yönü aşırı Türkçülüğüdür. Türkün aşağı görüldüğü bir dünyada ulusal bir devletin kurulmaya başlanması sürecinde bunu doğal karşılamak gerekir¹⁹. Ayrıca bu kitapların yazıldığı tarih Avrupa'da Nasyonalizmin doruk noktasına ulaştığı bir tarihtir. Alman, Fransız, İtalyan vs. milliyetçiliklerinin okul kitaplarına bizdekinden çok daha fazla yansıtıldığı bir ortam vardır. Bu ortam ister istemez Türkiye'ye de yansıtacaktır. Bu kitaplarda Türkçülük yapılmış ama asla ırkçılık yapılmamıştır ve ilmi esaslara göre yazılmıştır²⁰.

"Eski tarih kitapları yenilere göre daha yeni, yeni tarih kitapları ise eskilere göre daha eskidir"²¹.

Eski tarih kitaplarında Eski Anadolu Uygarlıklarının Türk olabileceği yönünde birtakım görüşler ileri sürülmüştü. Birtakım insanlar bunu şiddetle eleştirdiler bu kitapların bilimsel olmadığını ve şovenizm yaptığını ırkçı görüşlerle yazıldığını iddia ettiler.

Ancak bugün son bilimsel araştırmalar Atatürk'ün tarih tezlerini büyük ölçüde destekler mahiyettedir. Bugün bütün milletler atalarının Sümerler olduğunu ileri sürmektedirler. (Almanya, İngiliz, Fas, Arap) çünkü medeniyet hukuk, bilim, edebiyat, tarım, ekonomi Sümerlerde başlamıştır. Ve bugün Sümerlerin M.Ö. 9000 yıllarında Altay dağlarından inen ve Mezopotamya'ya gelen bir kavim olduğu ispatlanmıştır. Yani Türk oldukları ispatlanmıştır.

Yine Atatürk döneminde yazılan tarih kitaplarında "Kurt motifinin başka kavimlerde görülmeyen Türk'e has bir belirti" olduğu söyleniyordu. Bunu günümüzde hala yaşayan bir tarih profesörü şöyle eleştiriyordu Peki İtalya'nın

18 a.g.e., s.44-45.

19 a.g.e., s.56.

20 a.g.e., s.56.

21 a.g.e., s.67.

ortasında görülen Romus ve Romulus'un dişi bir kurt tarafından kurtarılması ne demeli diyordu²². Ancak 2004 yılında İtalyan Üniversitelerindeki genetik bilimciler M.Ö. 7-3 yüzyılda orta İtalya'da yaşamış 80 Etrüsk iskeletinden alınan DNA örneklerini çeşitli milletlerin DNA örnekleriyle karşılaştırmışlar ve bu örneklerin %97 oranında Türklerinkiyle uyduğunu görmüşlerdir. Etrüsklerin dilleri ve kültürleri de benzerlik göstermektedir.

Atatürk'ün araştırılmasını isteği diğer bir medeniyet "Mu" uygarlığı (15000 yıl önce) denilen Meksika'daki Aztek İnka medeniyetidir. Bugün Kızılderililerin de Asya'dan Bering Boğazı yoluyla Amerika'ya göç ettikleri kesinlik kazanmıştır.

Atatürk'ten sonra tarih kitapları her gelen iktidar döneminde değişikliğe uğramıştır. Ülkemizde tarih eğitimi siyasetin iç ve dış siyasallığının bir parçası olan eğitim politikası belirlemiştir.

Buna şaşmamak gerekir çünkü dünyanın her yanında tarih eğitimi siyasetin erke sahip olanların egemenliklerini sürdürmelerinin etkili bir aracı olarak görülmüş ve görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak tarih eğitiminin bilimselliğini de siyasetin erkin bilime bakışı belirlemiştir.

Küreselleşme ve Ulusal Tarih

Küreselleşmeyi ulusal sınırların aşılması ekonomik olarak büyük sermayenin çok uluslu hale gelmesi, bilişim, iletişim ve ulaşım kolaylığı sunarak Dünyanın küçülmesi olarak görebiliriz.

Küreselleşen dünyada tarih ders kitaplarının yeniden yazılmasının gündeme gelmesi çok doğaldır. Çünkü tarihin en önemli amaçlarından ve işlevlerinden birisi ulusal kimlik ve vatandaşlık bilinci vermesidir.

Ulus-devletlerin aşılma süreci olarak görülen küreselleşme sürecinde tüm dünyada tarih öğretiminin yeniden düzenlenmesi tartışılmaktadır²³. Küreselci tarih eğitimi nasıl olmalıdır? Üye olduğumuz ya da üye olmaya çalıştığımız uluslar arası kuruluşlar bizden nasıl bir tarih eğitimi vermemizi beklemekte ya da istemektedirler?

Avrupa konseyinin 2001 yılında "21. yüzyıl Avrupa'sında tarih öğretimi üzerinde tavsiye kararı"nın Türkiye versiyonunu incelemek bu sorulara bir ölçüde cevap verecektir.

Burada özet olarak

1. Avrupa bilinci oluşturmak ve pekiştirmek olayların Avrupa boyutunu öne çıkarmak

2. Biz ve onlar çiftlemesine yol açarak biçimde tarihin ulusçu yorumundan kaçınmak

²² Şerafettin Turan, *a.g.m.*, s.148.

²³ İlhan Tekeli, *a.g.e.*, s.93-94.

- 3.Kültürlerarası etkileşimi ortaya koymak
 - 4.Önyargıların basmakalıp yaklaşımların saf dışı bırakılması
 - 5.Tarihin ideolojik amaçlarla kullanılmaması amacından saptırılması
 - 6.Tarihin aşırı ulusçu, yabancı düşmanı, ırkçı, antisemitist, hoşgörüsüz olmaması
 - 7.İnsan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında rol oynaması
 - 8.İhtilafli ve duyarlı konuların çoklu bir bakış açısıyla tartışmalı biçimde incelenmesi
 - 9.İnsanlık suçlarının önüne geçilmesini sağlayacak bir araç olması
 - 10.Kin ve nefret içerikli söylemlerin ders kitaplarından çıkarılması
 - 11.Yerel tarih çalışmalarına ağırlık verilmesi²⁴
- Avrupa konseyinin bu kararları hiç şüphesiz barışçı bir dünyanın kurulması yönünde alınmış kararlardır.

AB'nin hedefleri açısından Avrupalılık açısından olması gerekenlerdir. Ancak bir de her ülkenin kendi şartları farklı ve özel durumları vardır. Bu istekleri Türkiye açısından ele aldığımız zaman kabul edilebilecek olanlar vardır, kabul edilemeyecek olanlar vardır.

Türk milli eğitiminin genel amaçlarınının 1. maddesi: "Türk milletinin bütün fertlerini 1. Atatürk İlke ve İnkılaplarına ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli ahlaki insani manevi ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren; ailesini vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik laik ve sosyal bir hukuk devleti olan TC'ye karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" demektedir. ve ilave etmektedir. Milli birlik ve bütünlük içinde kalkınmayı gerçekleştirmek Türk milletinin çağdaş uygarlığın yapıcı yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

Tarih dersinin genel amaçlarına baktığımız zaman

4. madde: Milli kimliğin oluşumuna bu kimliği oluşturan unsurları ve milli kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak

5. madde: ... Milli birlik ve beraberliğin önemini kavratmak

9. sınıf(2007) Tarih Dersi Programı Temel Yaklaşımı kısmında 6. madde: milli değerleri merkeze alarak evrensel değerlere saygılı olmak

²⁴ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, *Turkish Version, 21. Yüzyıl Avrupa'sında Tarih Öğretimi Üstüne Tavsiye Kararı*, Rec (2001), 15.

8. sınıf(2006) İnkılap Tarihi Dersinin genel amaçları kısmında 9. madde: Ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetiştirmek²⁵

12. sınıfta(2008) okutulan Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinin amaçları arasında 5. madde: Milli tarih ve kültürümüz konusunda bilinçli duyarlı aynı zamanda dünyadaki farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilen²⁶...

Bugün halen MEB'da yürürlükte olan Türk Milli Eğitiminin temel amaçları ve tarih derslerinin amaçları ile Avrupa Konseyinin istekleri arasında bazı uyumsuzluklar vardır. Türk Milli Eğitiminin temel amaçlarının ve tarih dersinin genel amaçlarının değişmesi mümkün değildir. Değiştirilmeye kalkılırsa ülkede kriz çıkar.

Ulusal bilinç yerine Avrupalılık bilincinin konulması istenmektedir. Ancak ulus-devletler bugün dünyada siyasetin en önemli belirleyici aktörleri olmaya devam etmektedir. Uluslar arası kuruluşlarda karar alma ve politika belirleme üye ulus devletlerin temsilcileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Türkiye'nin AB'ye alınmayacağı Sarkozy ve Merkel tarafından çok açık bir biçimde dile getirilmektedir.

Durum böyle olunca küreselci tarihçiler kimler adına konuşuyorlar. Onu bilmek lazım. Küreselci tarihçilerden birisi Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın finanse ettiği 1994te Buca Eğitim Fakültesinde Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları Sempozyumunda sunduğu bildirisinde şöyle diyor: "Çağdaş dünya değerleri açısından barışçı bir tarih anlayışını hedeflemeliyiz. 500 yıl önce İstanbul'u aldığımızı sevinmemeli 300 yıl önce Viyana'yı alamadığımızı hayıflanmaktan vazgeçmeliyiz." diyor²⁷

İlk veya orta öğretimde okuyan bir Türk çocuğu düşününüz ki kendi ulusunun başarısına sevinmeyecek ve başarısızlığından üzülmeyecek! Bu önerilen eğitim sisteminin amacı çocuğu kimliksizleştirmek, kişiliksizleştirmektir. Bu ancak küreselcilerin işine yarar. Kimliksiz kişiliksiz bireylerden oluşan toplumları sömürgeleştirmek her alanda küreselci sermayenin hizmetine sunmak gayet kolay olacaktır.

Ayrıca Avrupa Konseyi tarafından ders kitaplarından ötekine karşı kullanılan olumsuz ifadelerin çıkarılmasını istenmektedir. Özellikle Balkan ülkelerinde Yunanistan Bulgaristan ders kitaplarında Türklere karşı en ağır en düşmanca ifadeler yerli yerinde dururken doğrusu onların yanında bizim ders kitaplarında son derece masumane ifadelerin çıkarılması istenmekte ve milli

25 T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf Ders Programı*, Ankara, 2006, s.2.

26 T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programı*, Ankara, 2008, s.4-6.

27 Mete Tunçay, "Tarih Öğretiminin İyileştirilmesine Yönelik Düşünceler", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, İzmir, 1998,s.56.

tarihten vazgeçilmesini evrensel tarihin okutulmasını öngörmektedir. Evrensel tarih mümkün müdür? Böyle bir üslup böyle bir teknik olabilir mi? Öncelikle tarihi yazan kişinin tarihçinin bir kimliği vardır. Tarihçi her ne kadar olayların tüm taraflarına ait belgeleri incelese de onu sunuş ve yorumlama biçimi tarihçinin olacaktır. Zaten belgeler de tarafsız olmayabilir. Belgeyi kimin yazdığı yazılış tarihi hangi amaçla yazıldığı hatırat mı gezi notları mı resmi evrak mı bunların hepsi de taraflı olabilir. Belgeyi bırakanın görüş zaviyesini yansıtır. Universal bir tarih yazımı olamaz ancak çeşitli taraflarca yazılmış tarihler olabilir. Bunların hepsinin bakış açılarını bilerek anlamak gerekir.

Yine Tarih Vakfı'nın Avrupa Komisyonunun desteği ile hazırladığı "20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi" isimli kitaba bakalım: Kitabın sunuş yazısında "Yaratıcı ve çağdaş bir tarih eğitimi için insanların geçmişlerine sahip çıkmak kadar çıkmama hakkı da vardır" deniyor.

Aynı ifade Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesinin tavsiye kararları (Ocak 1996) içinde ilk sırada yer alıyor²⁸. Geçmişe sahip çıkmamak ne demektir? Tarihi reddetme demektir. Tarihi eleştirmek farklı reddetmek farklı bir şeydir. Geçmiş reddetmek bireyi kimliksizleştirmek demektir. Ailesini reddetmekle milletini reddetmek arasında fark yoktur.

Kitap olanca hızıyla ulus-devlete saldırmakta ve modasının geçtiğini söylemektedir.

"Son iki yüzyıl boyunca ulus devletler insan unsuruna asıl olarak sayısal bir güç olarak bakmış onu kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitecek ve yönlendirilecek bir kitle olarak görmüştü. Oysa bugünün ulusal güç anlayışı içinde insan sayısal büyüklüğü önem taşıyan bir kitle olarak değil birey olarak yer almakta devletler de bireylerin evrensel ölçüdeki başarılarıyla saygınlık kazanmaktadır. Dolayısı ile tarih eğitiminin amacı da bu değişime uygun olarak evrensel ölçütleri yakalayacak ve onları yükseltmeye katkıda bulunacak donanıma sahip bireylerin yetişmesine katkıda bulunmak olarak değişmiştir."²⁹

Tarih öğretiminin amaçlarından birinin de "öğrencinin çağdaş bir kimlik oluşturmaya katkıda bulunmak" olarak belirtilmiş öğrencilerin eskiden tek aidiyeti olduğunu ancak şimdi çok kimlikliliğin bilincine varmasının gerektiğini söylüyor. Ulus devlete ve ulus kimliğine açıkça saldırıyor ve bu bağlamda tarih eğitiminin ve kitaplarının değişmesi isteniyor.

Küreselleşmenin getirdiği tarih ders kitaplarının yeniden yazılması tartışmaları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de yaşanmaktadır. KKTC'de eğitim reformu kapsamında 2004te Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından yazdırılan "Kıbrıs Tarihi Kitapları" KKTC'de bayağı bir tartışma yaratmıştır. Kitaplarda "Türklük Bilinci" yerine "Kıbrıslılık" bilinci yaratılmaya çalışıldığı

28 Kadir Paksoy, *a.g.e.*, s.71.

29 *a.g.e.*, s.71-72.

görülmektedir. Kitaplar iyimser, barışçı, hümanist bir evrim süreci dikkate alınarak yazılmıştır. Avrupa Konseyi'nin tavsiye kararlarına uygun olarak Avrupalılık teması işlenmeye çalışılmaktadır. Avrupa Konseyi, UNESCO, Avrupa Birliği hepsi tarih eğitiminin uzlaşmayı sağlayıcı rolünü kabul etmektedirler. Onun için eski tarih kitaplarının değişmesi gündeme gelmiştir. Çoklu bakış açısının önemi üzerinde durulmaktadır. Birleşmiş Milletler Proje Hizmetleri Ofisi (UNOPS) Kıbrıs'ta her iki toplumun ders kitaplarındaki milliyetçi veya ayrımcı ifadelerin şoven milliyetçiliğin uzantıları ve tezahürleri olduğu görüşünden hareketle tarih kitaplarını değiştirmek istemektedir.

2004'teki Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Canan Öztoprak eğitime çağdaş dünyada uygulanan bir anlayış olan yapılandırıcı eğitim anlayışını getirdiklerini buna uygun olarak eğitim sistemini özellikle de ders kitaplarını yeniden kurguladıklarını belirtmiştir³⁰. Tarih kitaplarından düşmanlık hislerini ve deyimlerini çıkardıklarını ve bununla da övünç duyduklarını ifade ederek aynı davranışı Kıbrıs Rum Yönetiminden de beklediklerini ifade etmiştir. Öztoprak asıl üzerinde durulması gereken konunun bu olduğunu siyasi eşitliğe dayalı bir çözüm istendiğini belirtmiştir³¹.

Bu konuda KKTC Cumhurbaşkanı Talat'ta 2006'da Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreteri Annan'a yazdığı mektupta "Eğitim konusunda Kıbrıs Türk tarafının adadaki iki kısım arasında karşılıklı güven oluşturmaya katkıda bulunmak adına bazı somut adımlar atıldığını Kıbrıs Türk tarafının Eğitim ve Kültür Bakanlığı himayelerinde iki halk arasındaki düşmanlık ve nefreti ortadan kaldırmak adına tarih ders kitaplarının yeniden yazılmasını amaçlayan tek taraflı bir proje başlattığını belirtmiştir". Ancak Talat Kıbrıs Rum tarafının özellikle de tarih ders kitaplarında bulunan Kıbrıs Türk halkı ile ilgili milliyetçi söylemin düzeyi göz önüne alındığında bu konuda herhangi bir teşebbüste bulunulmamasının rahatsız edici ve cesaret kırıcı olduğuna dikkat çekmiştir. Dolayısıyla bu işin ciddi bir politik yönü olduğu ortaya çıkmaktadır³².

KKTC Cumhurbaşkanı Talat'ın egemen bir devletin Cumhurbaşkanı olarak mütakabiliyet esasına göre Güney Kıbrıs Rum Devletinden de aynı iyi niyetli davranışı beklemesi çok haklıdır. Ancak şimdiye kadar ne ders kitapları ne de eğitim reformu konusunda Rum kesiminde herhangi bir değişiklik görülmemiştir.

Ayrıca Kıbrıs'a gelen Avrupa Konseyi Tarih Heyetinin Kıbrıs'ta çalışmakta olduğu Kıbrıslı Türklerin her türlü desteği sağladığı halde Rumlardan bu çalışmalara hiçbir destek gelmediği ifade edilmektedir. POST(proje araştırmalar derneği) adındaki kuruluşun barış için eğitim projesinde KKTC'deki

30 Kıbrıs Gazetesi, "Eğitimin Merkezine Öğrenci Yerleştirildi", 13 Mayıs 2007.

31 Kıbrıs Gazetesi, "Tarih Kitaplarının Yazımı İçin AB'den Para Almadık", 12 Nisan 2007.

32 Kıbrıs gazetesi, "Tarih Ders Kitaplarının Yeniden Yazılması", 11 Aralık 2006.

Gazi

Akademik
Bakış

49

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

milli kültür anlayışının değişmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Ancak bu durum KKTC Milli Eğitim Bakanlığının düzenlediği eğitim programlarının esas amacı milli kültürü yeni nesillere aktarmak ilkesi ile bağdaşmamaktadır³³.

Ayrıca Güney Kıbrıs Rum Toplumunda Yunanistan'da hazırlanan tarih dersi kitaplarının yeniden yazılmasına ve bu kitaplarda Kıbrıs tarihi bölümüne ve Kıbrıs Rum Toplumuna az yer verilmesi büyük reaksiyonlara sebep olmuş yeni tarih ders kitaplarına karşı kampanya başlatılmıştır³⁴. Kıbrıs Rum kesimi Yunanistan'da hazırlanan tarih ders kitaplarındaki Bizans Dönemi yerine Ortaçağ Dönemi denmesi, İstanbul'un Fethi bahsinde Fatih Sultan Mehmet'in resmine yer verilmesi gibi çok basit bazı değişikliklere bile tahammül edememektedir. Bu gibi basit değişiklikler bile Kıbrıs Rum kesiminde kıyamet kopmasına yetmiştir. Kıbrıslı Rumlar tarihi gerçeklerin çarpıtıldığı iddiasıyla Yunanistan Milli Eğitim Bakanına başvuruda bulunmuşlardır. Yeni ders kitaplarının ulusal bilinç ile kimliği tehdit ettiğini söylemişlerdir. Osmanlı Döneminin vahşeti niye anlatılmıyor diye şikayette bulunmuşlardır³⁵.

Sonuç

Resmi tarihin reddi,
Alternatif tarih,
Yerel tarihçilik,
Tarihimizle yüzleşmek,
Özür dilemek,
Tarihe sahip çıkmama hakkı,
Çok kimlikli çok kültürlülük,
Dünya vatandaşlığı,
Avrupa bilinci,

33 Bkz, KKTC Milli Eğitim Yasası, Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin Genel Amacı, Kıbrıs Türk toplumu- nun tüm bireylerini, aşağıdaki fıkralarda öngörülen esaslar çerçevesinde yetiştirmektir; Atatürk İlke ve Devrimleri ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağ- daşlaşmayı hedefleyen ve Türk milletini milli bilince vardırarak Atatürk milliyetçiliğine, demok- rasi, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurt- taşlar olarak yetiştirmek;

Kıbrıs Türk toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu mücadeleye inançla bağlanan, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, Anayurdu Türkiye'ye, Türk Ulusuna, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, yurduna, toplumuna, laik devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen, barışçı ancak haklarını korumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirmek;

Kıbrıs Türk Milli Eğitim Sisteminin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim program- larının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk İlke ve Devrimleri ile Atatürk Milliyetçiliği temel olarak alınır.

34 Niyazi Kızılyürek, Yenidönem Gazetesi, "Tarih kitapları", 16 Mart 2007.

35 Kıbrıs Gazetesi, "Yunanistan'daki Ders Kitapları Değişti", 20 Eylül 2006.

Evrensel tarih gibi söylemlerin hepsi tarihin ulus devleti ve ulusal kimliği oluşturmadaki gücünü kırmak amaçlıdır. Başka bir deyişle Türk insanını kimliksizleştirmek amaçlanmaktadır. Avrupa kimliği verilmek istenmektedir. Ancak Avrupa kimliği verilmek istenilen toplumu Avrupa 50 yıldır Avrupalı saymak istememektedir. O halde kendi ulusal kimliğinizi yok edip Avrupa kimliği vermenin kimlere faydası olabilir? Ulusal bilinci yok edilmiş ancak Avrupa bilincine sahip ve Avrupa tarafından kabul edilmeyen bir toplumu küreselci tarihçiler acaba nereye koyacaklar.

Ulus devleti koruyarak ta uluslar arası oluşumlara katılınabilir. Zaten ulus kimliğiniz olmadığı zaman uluslar arası kuruluşlarda yeriniz olmaz.

Öyle görünüyor ki ulus devletler daha uzun süre varlıklarını koruyacaklardır. AB üyesi ülkeler bile son ekonomik krizde ortak bir karara varamadılar. Her birisi kendi ulus devletinin menfaatini koruyacak tedbirler aldı. Yani bir kriz anında birliğin üyeleri ulus kimliklerine dönüşüyorlar.

2008'den itibaren dünyada yaşanan küresel ekonomik krizin çözümü önerileri ne ilginçtir ki hep ulusal bazda üretilmektedir. Açıkçası her ulus devlet kendi ülkesindeki krizi çözecek kendi ulusunu koruyacak ulusal tedbirler almaktadırlar. Bu durum bize açıkça şunu göstermektedir. Demek ki bir kriz anında her ülke öncelikle kendi ulusal sınırları içerisinde krizden çıkma çareleri arayacaktır. Bu durum bize ulus devletlerin mevcut yapılarını daha uzun süre koruyacağını göstermektedir.

Ders kitaplarında özellikle de tarih ders kitaplarında ülkenin şartları dikkate alınmadan ulusal kimliği, ulusal bilinci yok edici onun yerine Avrupalılık bilinci ve dünya vatandaşlığı bilinci ayrıca yerel kimlik oluşturulması taleplerine dikkatle yaklaşılması gereği ve gerçeği ortadadır.

Atatürk'ün ulus anlayışı bugün için de geçerlidir.

"Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk ulusu denir" birleştirici bir söylemdir. Yurtta sulh dünyada sulh barışçı bir söylemdir. Atatürk'ün tarih anlayışı ulusal barışçı ve ilmidir. Bizim için en doğru yol budur. Atatürk sevgisi bugün milleti millet yapan unsurlar arasına girmiştir. Atatürk'e ve onun fikirlerine yapılan saldırılar kimliksizleştirmenin bir parçası olarak görülmektedir.³⁶

Kaynaklar

ASLAN Erdal, "Neden Tarih Öğretiyoruz", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Turkish Version, 21. Yüzyıl Avrupa'sında Tarih Öğretimi Üstüne Tavsiye Kararı, Rec 2001, 15.

³⁶ Kadir Paksoy, *a.g.e.*, Ankara, 2008, s.142.

görsel

Akademik
Bakış

51

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

- DİLEK Dursun, "Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi", Ankara, 2001.
- KÜTÜKOĞLU Mübahat, <http://www.tarihogretmeni.net/tarih/tarihvetarihbilimi.html>.
- PAKSOY Kadir, "Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi", Ankara, 2008.
- SAFRAN Mustafa, DİLEK Dursun, "Türkiye'de Tarih Eğitimi ve Öğretimi", 21. Yüzyılda Kimlik ve Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi, İstanbul, 2008.
- TEKELİ İlhan, "Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek", Ankara, 1998.
- TUNÇAY Mete, "Tarih Öğretiminin İyileştirilmesine Yönelik Düşünceler", Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, İzmir, 1998.
- TURAN Şerafettin, "Milliyetçilik Anlayışında Tarih Yazıcılığının Önemi" Tarih ve Milliyetçilik 1. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler, Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, 1997.
- YURDUSEV A. Nuri, "Siyasi Tarih İdeolojisi" Prof. Dr. Oral Sander Anısına, Türkiye'de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu, Ankara, 2006.
- YÜCEL Yaşar, YEDİYILDIZ Bahaeddin, "Tarih ve Kültür", Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler, Ankara, 1990.
- Kıbrıs Gazetesi "Eğitimin Merkezine Öğrenci Yerleştirildi", 13 Mayıs 2007.
- Kıbrıs Gazetesi "Tarih Kitaplarının Yazımı için AB'den Para Almadık", 12 Nisan 2007.
- Kıbrıs Gazetesi "Tarih Ders Kitaplarının Yeniden Yazılması", 11 Aralık 2006.
- Kıbrıs Gazetesi "Yunanistan'daki Ders Kitapları Değişti", 20 Eylül 2006.
- Yenidönem Gazetesi, KIZILYÜREK Niyazi, "Tarih Kitapları", 16 Mart 2007.
- KKTC Milli Eğitim Yasası.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf Ders Programı", Ankara 2006.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, "Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programı", Ankara, 2008.

görsel

Akademik
Bakış

52

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009